

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز

مرکز آموزشی درمانی رازی تبریز

موضوع خط مشی : آموزش به بیمار و خانواده

کد خط مشی :

تعداد صفحات: ۲

تاریخ تدوین : ۹۵/۲/۲۰

تاریخ آخرین بازنگری :

تاریخ آخرین ابلاغ :

تعاریف : فرآیند آموزش ، یک فرآیند سیستماتیک پیوسته و برنامه ریزی شده است که شامل آموزش و یادگیری می باشد.

یک فرآیند و ارتباط متقابل بین آموزش دهنده و فراگیر است که آگاهانه و براساس هدف خاصی انجام میگیرد و هدف اصلی آن ایجاد شرایط مطلوب یادگیری می باشد.

فرآیند یادگیری : اکثر افراد یادگیری را کسب معلومات و یا مهارتهای خاص میدانند.

اهداف : هدف یادگیری تغییر در رفتار ، دانش ، نگرش و مهارت است که کاملاً هدفمند ، فعال ، محصول محیط و موثر بر هدایت فراگیر است که موجب :

۱. کوتاه شدن زمان بستری

۲. هزینه کمتر

۳. کمتر بستری شدن مبتلایان به بیماریهای مزمن

۴. کم شدن نیازهای زمان بستری

۵. صرفه جویی در وقت پرستاران

دامنه خط مشی : تمامی بخش های درمانی مرکز و پذیرش

مخاطبین : تمامی بیماران اعم از بستری و سرپایی و خانواده بیماران

فرد پاسخگوی اجرای خط مشی : کلیه پرستاران بخش های مختلف بیمارستان و پرسنل پذیرش

خط مشی :

کلیه پرسنل پرستاری و بالینی با این خط مشی آشنا باشند.

کلیه پرسنل آموزش و بعد از آموزش ارزیابی شوند.

پرسنل جدیدالورود با این خط مشی آشنا شوند.

آموزش به بیمار و خانواده از بررسی نیازها و آمادگی و استعداد آنها جهت یادگیری و با برنامه ریزی مناسب برای تغییر در فراگیران شروع و در نهایت با نوعی ارزشیابی به پایان می رسد.

آموزش به بیمار و خانواده باید شامل :

- ابتدا به فراخور دانش بیمار ؛ سطح تحصیلات ، فرهنگ ، موقعیت اجتماعی ، اقتصادی ، تجربه و . . . بیمار در مورد ماهیت بیماری ، مکانیسم بیماری ، علل ایجاد ، علائم و غیره برای بیمار توضیح دهی.

- در مورد راههای تشخیصی و کنترل پیشرفت بیماری از قبیل : آزمایشات خون ، عکس قفسه سینه ، برونکوسکوپی ، بیوپسی ، هولتر مانیتورینگ ، MRI ، سی تی اسکن ها و ... برای بیمار توضیح دهید.
- آموزش در رابطه با فعالیت و سبک زندگی و تغذیه ، تغییراتی که بیماری می تواند بر زندگی بیمار اعمال کند و تغییراتی که خود بیمار باید در سبک زندگی خود ایجا کند تا بتواند بهتر با شرایط کنونی خود زندگی کند ، باشد.
- آموزش در مورد نحوه حفاظت خود و دیگران در مورد بیماری های عفونی یا ضعف سیستم ایمنی.
- آموزش در رابطه با روش های دارویی اعم از دارو درمانی و روش های درمان تهاجمی و غیرتهاجمی باشد.

فرآیند آموزش به بیمار :

- ۱- بررسی نیازهای یادگیری بیمار
- ۲- بررسی بیمار از نظر سوابق آموزشی قبلی و توانایی ذهنی و نگرش
- ۳- تنظیم هدف کلی و جزئی و رفتاری
- ۴- برآورد نحوه ارزشیابی

روش اجرایی :

نحوه بررسی نیازهای بیمار جهت یادگیری :

- سوالات مستقیم
- مشاهده مستقیم وضعیت جسمی و رفتاری
- پرسشنامه
- چک لیست
- تماس غیرمستقیم (تلفنی ...)

شرایط آموزش به بیمار

- ۱- آیا بیمار تمایل به یادگیری دارد.
- ۲- یادگیری بیمار چقدر حائز اهمیت است.
- ۳- بیمار باید چه چیزی را بداند تا بتواند به آن عمل کند.
- ۴- بهترین روش یادگیری برای بیمار مورد نظر کدام است.
- ۵- چه وسیله آموزش برای یادگیری بهتر مناسب است.
- ۶- چگونه برسی کنیم که بیمار مطالب آموزش داده شده را یاد گرفته است.
- ۷- هدف از آموزش به بیمار چیست؟
- ۸- نقش اعضاء تیم بهداشتی در آموزش بیمار چیست؟
- ۹- کدام موسسه خدماتی میتواند خدمات آموزش به بیمار را ارائه دهد.
- ۱۰- مناسبترین محل برای آموزش بیمار کجاست
- ۱۱- چه زمانی برای آموزش و یادگیری بیمار مناسب است.
- ۱۲- آیا آموزش به همراه بیمار ضرورت دارد.
- ۱۳- تداوم نوتوانی و پیشگیری از عود و عوارض بیمار در منزل چقدر تاثیر دارد.

انگیزش Motivation

انگیزش فشار جهت عمل کردن در یک ارگانیزم جهت آغاز ، هدایت ، حفظ رفتار است. انگیزش بخشی از فرآیند تدریس - یادگیری و برانگیختن و تکامل آن طی تدریس مورد تاکید است.

اصول کلی انگیزش :

- ۱- محیط یادگیری
- ۲- فرد یاری دهنده
- ۳- محرک برانگیزنده
- ۴- آمادگی یادگیری
- ۵- سازماندهی رسانه و مطالب آموزش
- ۶- اضطراب خفیف
- ۷- امید و پیش بینی موفقیت

موانع آموزش به بیمار :

- فقدان زمان کافی
- عدم آگاهی به قواعد یادگیری و یاددهی
- خصوصیات شخصی پرستار آموزش دهنده
- فقدان فضا و محیط مناسب
- عدم تمایل بیماران به تغییر رفتار و یادگیری
- عدم پذیرش مسئولیت آموزش به بیمار از جانب تیم بهداشتی درمانی
- عدم ثبت آموزش به بیمار

عوامل موثر بر آموزش بیمار

- ۱- نقصان دانش
- ۲- نقص در مراقبت از خود
- ۳- انطباق غیر موثر
- ۴- نارسایی در روابط متقابل اجتماعی
- ۵- تغییر در عملکرد و نقش
- ۶- تعارض در تصمیم گیری
- ۷- تغذیه غیر موثر

مرحله بررسی و شناخت :

پرستار باید عوامل مختلفی را از جمله رشد و تکامل ، سطح تحصیلات ، تجربیات گذشته یادگیری ، وضع جسمانی بیمار ، سلامت عاطفی ، ثبات اجتماعی و اقتصادی ، مسئولیت پذیری بیمار ، تصویر ذهنی بیمار از خود ، علاقه به یادگیری ، زمینه فرهنگی ، مهرتهای برقراری ارتباط و ... و حتی بیان تکلم بیمار را مورد بررسی قرار دهد. در این مرحله پرستار مشکلات را نیز شناسایی کرده ، اولویت بندی می کند و تشخیص پرستاری می گذارد.

مرحله دوم :

در این مرحله قابلیت های مورد انتظار برای هر هدف آموزشی مورد بررسی قرار می گیرد. در این مرحله شیوه آموزش ، اهداف یادگیری و اولویت های آموزشی مشخص میشود.

مرحله سوم :

اجرای برنامه آموزشی ، شامل استفاده از اصول آموزش به بیمار با تاکید بر یادگیری است. در این مرحله آماده بودن مکان و شرایط مناسب برای یادگیری و آموزش ضروری است.

مرحله نهایی :

مرحله نهایی آموزش به بیمار شامل ارزشیابی یادگیری می باشد. در این مرحله اثربخشی اقدامات آموزشی بر طبق معیارهای تعریف شده اندازه گیری می شود.

شاخص :

بر مبنای درون داد : درصد آگاهی پرسنل از خدمات و خط مشی آموزش به بیمار ، درصد فراهم بودن امکانات و تسهیلات

بر مبنای فرآیند : درصد عمل به خط مشی و روش توسط پرسنل

بر مبنای برون داد : پرسنل آگاه از خدمات آموزش به بیمار ، درصد رضایت بیماران از آموزش به بیمار ، درصد رضایت همراهان از آموزش

بر مبنای اثربخشی بالینی : درصد رضایت گیرندگان آموزش

بر مبنای اقتصادی : کاهش هزینه های بستری و کاهش تعداد روزهای بستری

بر مبنای کارایی : رضایتمندی پرسنل از اثربخش بودن آموزش

بر مبنای ایمنی : کاهش درصد آسیبهای وارده به بیماران به علت آموزش موثر

منابع :

غفاری . فاطمه . آموزش به بیمار و خانواده تهران : نشر و تبلیغ بشری : تحفه ، ۱۳۸۸

صفوی محبوبه ، اصول آموزش به بیمار تهران : نشر سالمی ۱۳۸۵

پنجویی سوسن ، آموزش به بیمار تهران : انتشارات شهراب – آینده سازان ۱۳۸۲

اسدی نوقابی ، فرآیند یادگیری و اصول آموزش به بیمار ، احمد علی تهران : نشر و تبلیغ بشری ، تحفه ۱۳۸۳

امکانات و تسهیلات مورد نیاز / روش کنترل آن :

منابع مالی ، منابع انسانی / مشاهده مستندات

جدول اسامی :

نام و نام خانوادگی تهیه کنندگان	عنوان شغلی	امضاء	نام و نام خانوادگی تهیه کنندگان	عنوان شغلی	امضاء